

Β ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Β_ΘΕ 3.5 Εκκοσμίκευση

Παρουσιάζοντας 1η Δραστηριότητα:

Ορίζοντας την Εκκοσμίκευση

«Σύμφωνα με τους κοινωνικούς επιστήμονες εκκοσμίκευση μπορεί να σημαίνει:

1. Αποθρησκαιοποίηση της κοινωνίας, δηλαδή μείωση της κοινωνικής επιρροής, του πλούτου και του γοήτρου της θρησκείας.
2. Αποδέσμευση της κοινωνίας και της κουλτούρας από την κυριαρχία των θρησκευτικών θεσμών και συμβόλων.
3. Μείωση της κοινωνικής σημασίας της θρησκείας· η θρησκεία γίνεται λιγότερο σημαντική για τη λειτουργία του κοινωνικού συστήματος.
4. Απομύθευση της πολιτικής. Αποδέσμευση της πολιτικής εξουσίας από τη θρησκευτική νομιμοποίηση με αποτέλεσμα το διαχωρισμό θρησκείας και πολιτικής και τη διάκριση εκκλησιαστικής και κρατικής εξουσίας.
5. Μείωση του δημόσιου ρόλου της θρησκείας και περιορισμός της στην ιδιωτική σφαίρα.
6. Παρακμή της θρησκείας και των θρησκευτικών θεσμών.
7. Αποϊεροποίηση του κόσμου. Η ανθρώπινη ζωή, φύση και κοινωνία ερμηνεύονται ορθολογικά και παύουν να θεωρούνται ως αποτέλεσμα της δράσης των θεϊκών δυνάμεων.
8. Αντικατάσταση της παραδοσιακής λογικής των αξιών από την ωφελιμιστική λογική.
9. Μετατροπή της θρησκείας σε κοσμικό θεσμό με εγκόσμιους προσανατολισμούς και ενδιαφέροντα.
10. Μετατροπή των θρησκευτικών πεποιθήσεων και των θρησκευτικών θεσμών σε εγκόσμιες ιδέες και κοινωνικές οργανώσεις.
11. Μείωση της θρησκευτικότητας και του επιπέδου συμμετοχής στους θρησκευτικούς οργανισμούς».

Νίκη Παπαγεωργίου, *Η Εκκλησία και η Εκκοσμίκευση*.

Παρουσιάζοντας 2^η Δραστηριότητα:

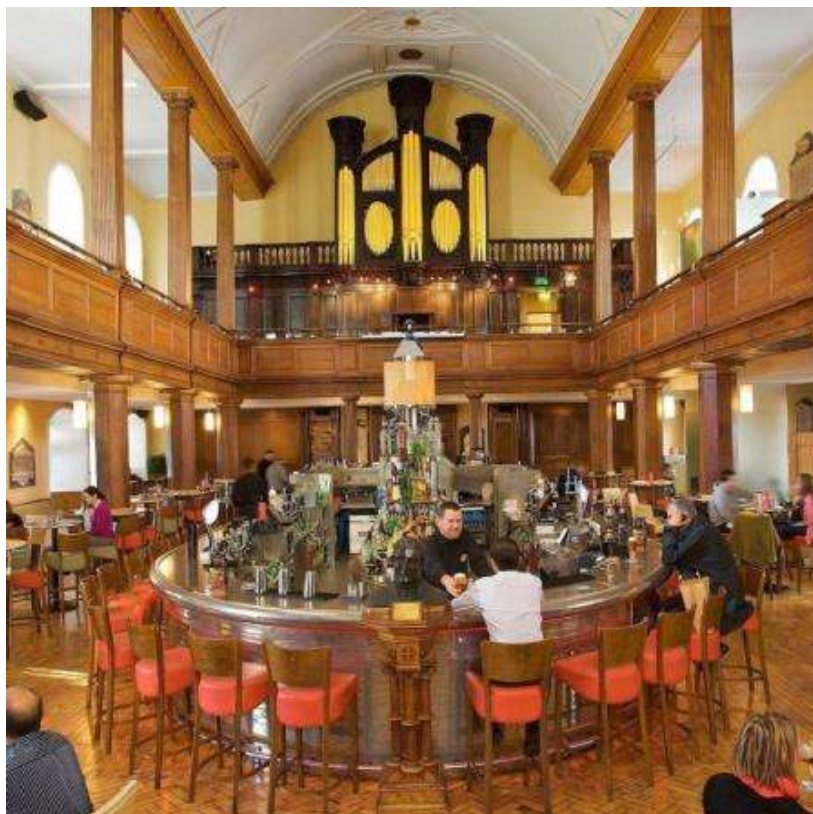

ΑΦΟΥ ΦΥΓΑΝ ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΜΑΓΟΙ, ΗΛΘΑΝ ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΟΡΘΟΙ ΤΥΠΟΙ

Ταυτότητα έργου: Γελοιογραφία για την πολιτική ορθότητα των Χριστουγέννων

Ταυτότητα έργου: Εκκλησία στη Γένοβα, Ιταλία, που έχει μετατραπεί σε τράπεζα

Ταυτότητα έργου: Εκκλησία στο Δουβλίνο, Ιρλανδία, που έχει μετατραπεί σε μπαρ

Ταυτότητα έργου: Εκκλησία στο Κόμο, Ιταλία, που έχει μετατραπεί σε συνεργείο αυτοκινήτων

Εφαρμόζοντας 1η Δραστηριότητα:

Θρησκευτικότητα και εκκοσμίκευση

«Ο σημερινός ιερέας που θεωρεί ως βασική εργασία του την εν Χριστώ συνάντηση με τους ανθρώπους και σκύβει ενώπιον των προβλημάτων τους με ποιμαντική πρόθεση, έρχεται αντιμέτωπος με σχεδόν ανυπέρβλητες δυσκολίες. Πλείστοι όσοι χριστιανοί που προσέρχονται σήμερα στην Εκκλησία ζητώντας τις ευχές, τις αγιαστικές πράξεις και τα μυστήρια είναι ιδιαίτερα αμφίβολο αν έχουν συνειδητοποιήσει τι ζητούν. Η βάπτιση και ο γάμος γίνονται εκφράσεις του σύγχρονου, έντονα καταναλωτικού, κοινωνικού βίου και όχι μυστήρια που οδηγούν σε συνάντηση με τον Θεό. Η εξομολόγηση καταλήγει να βιώνεται ως ψυχική αποφόρτιση, έκφραση παραπόνων έναντι των πάντων, του Θεού συμπεριλαμβανομένου, αναζήτηση ανακούφισης και συναισθηματικής πλήρωσης. Η μετοχή στην Ευχαριστία αποτελεί έθιμο και ταυτόχρονα δικαίωμα, που ουδόλως σχετίζεται με τον εν γένει πνευματικό βίο του ανθρώπου. Ο αγιασμός, το ευχέλαιο και οι υπόλοιπες ευχές του Ευχολογίου θυμίζουν μαγικές τελετές που οφείλουν να έχουν αυτόματο, λυτρωτικό αποτέλεσμα, χωρίς ανάληψη ευθύνης για τίποτε, χωρίς μετάνοια, όχι σπάνια ο τελευταίος σταθμός του ανθρώπου μετά από ανάλογες στάσεις στον αστρολόγο, το μέντιουμ, τους πάσης φύσεως οιωνοσκόπους. Ο σύγχρονος Έλληνας δηλώνει βαθιά πίστη στον Θεό (ενίοτε θα δηλώσει υπεροπτικά στον ιερέα πως πιστεύει πιο πολύ κι από αυτόν, φανερώνοντας τη γνώμη που έχει γι' αυτούς που θεωρεί «επαγγελματίες» της «θρησκείας» και το πόσο λίγο υπολογίζει κατά βάθος στη συνδρομή τους), αλλά αδυνατεί και να υποψιαστεί πως ο Θεός του συνήθως δεν είναι ο Χριστός τού Ευαγγελίου. Επικαλείται συχνά τον Θεό, αλλά στο μεγαλύτερο μέρος της ζωής του ζει σαν να μην υπάρχει Θεός.

Η θεραπευτική προσδοκία που καλλιεργήθηκε στο χώρο τής ψυχοθεραπείας, άλλα και της New Age θρησκευτικότητας, κάνει ήδη φανερή την πίεσή της και στο χώρο της ελλαδικής εκκλησιαστικής ποιμαντικής. Το Ευαγγέλιο πιέζεται για να εξομαλυνθεί και να προσαρμοσθεί προς την ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου για έναν Χριστό χωρίς Σταυρό, που απλώς κολακεύει τη συνείδηση και την αυτοδικαίωση του ανθρώπου. Οι σχέσεις ποιμένα και ποιμνίου τείνουν να μπουν κάτω από τον αστερισμό της συναισθηματικότητας και του ρηχού ψυχολογισμού, που θεωρεί πως κάθε επιθυμία είναι νόμιμη, αρκεί να είναι ειλικρινής. Απώτερος σκοπός είναι κι εδώ η δημιουργία μίας ευτυχισμένης, άνετης και κοινωνικά επιτυχημένης ζωής, χωρίς αβεβαιότητες και χωρίς τραγικό χαρακτήρα, που θα υποστηρίζεται από μία αφηρημένη συγχώρηση, την οποία η Εκκλησία δίνει ανεξάρτητα από οποιαδήποτε μορφή μετανοίας. Μία ποιμαντική, που όπως προσφυώς χαρακτηρίστηκε, κάνει τούς χριστιανούς το μέλι και όχι το αλάτι της γης

...Η σύγχρονη φιλελεύθερη κοινωνία αποξενώνει τους ανθρώπους στο βαθμό που αποθαρρύνει τις μακροχρόνιες δεσμεύσεις, καθώς θεωρεί πως έτσι προστατεύονται καλύτερα τα δικαιώματά τους. Όλοι νοιώθουν πιο ελεύθεροι και πιο ευέλικτοι και η κοινωνία ανάγεται σε ένα αχανές super-market της επιθυμίας,

στο οποίο ο καθένας ενθαρρύνεται να εισέλθει μόνος και να περιπλανηθεί αποκομίζοντας ό,τι θεωρεί πως ο κόσμος του οφείλει.

Οι ενορίες δεν μοιάζουν να συνιστούν τις ευχαριστιακές συνάξεις που αποσκοπούν στη λατρεία του αληθινού Θεού, ούτε καλλιεργούν στην πράξη την αγάπη και το ενδιαφέρον για τον πάσχοντα αδελφό. Θυμίζουν περισσότερο κέντρα εξυπηρετήσεως θρησκευτικών αναγκών, στα οποία ούτε ο ιερέας ούτε ο πιστός εκπλήσσονται πλέον από το γεγονός πως δεν ξέρουν τίποτε ο ένας για τον άλλο και δεν επιθυμούν και να κάνουν κάτι για αυτό. Αυτό που προέχει είναι να εξυπηρετηθεί η τρέχουσα ανάγκη, να βαπτισθεί το παιδί, να εκδοθούν τα σχετικά χαρτιά για το γάμο και να κανονιστούν τα σχετικά με την τελετή, να γίνει το μνημόσυνο του αγαπημένου νεκρού, να κανονισθεί ο αγιασμός, το ευχέλαιο, να γίνει η δωρεά και να αναγραφεί κάπου στο ναό το όνομα του δωρητή. Το τι νοηματοδοτεί όλες αυτές τις πρακτικές, τι τις συνέχει, πώς ενσωματώνονται μέσα στον γενικό εκκλησιαστικό βίο, αλλά και στην προσωπική πορεία του κάθε χριστιανού, είναι ένα ερώτημα που δεν τίθεται σχεδόν ποτέ».

Π. Ευάγγελος Γκανάς, *Η ποιμαντική στα χρόνια της Εκκοσμίκευσης*, περ. Θεολογία 2/2010

Διερευνώντας 1η Δραστηριότητα:

Η ζωή των χριστιανών στον κόσμο

«Οι Χριστιανοί δεν ξεχωρίζουν από τους άλλους ανθρώπους στην γλώσσα ομιλίας, ούτε στις συνήθειες. Ούτε κατοικούν σε δικές τους ξεχωριστές πόλεις, ούτε χρησιμοποιούν κάποια γλωσσική διάλεκτο διαφορετική, ούτε ζουν με «περίεργο» τρόπο! Δεν έχουν επινοήσει κάποιο «παράξενο» τρόπο ζωής στηριγμένοι στην ανθρώπινη περιέργεια, ούτε και προΐστανται όπως μερικοί μιας ανθρώπινης διδασκαλίας. Κατοικούν σε ελληνικές ή βαρβαρικές πόλεις, όπως συνέπεσε ο καθένας, και διαβιούν με τις τοπικές συνήθειες και τον τρόπο ενδυμασίας και τροφής του κάθε τόπου ενώ συγχρόνως γίνεται φανερή η θαυμαστή και αξιοπρόσεκτη συμπεριφορά τους.

Ζουν στην δική τους ο καθένας πατρίδα αλλά ως πάροικοι. Μετέχουν σε όλα τα κοινά ως πολίτες και υπομένουν τα πάντα, όμως σαν να ήσαν ξένοι. Η ξενιτειά είναι πατρίδα τους και η πατρίδα τους ξενιτειά. Παντρεύονται όπως όλοι και γεννούν παιδιά αλλά δεν τα σκοτώνουν. Γήινοι άνθρωποι είναι αλλά δεν ζουν με ζώδη τρόπο. Διαβιούν στην γη αλλά έχουν το πολίτευμα στον ουρανό. Υπακούουν στους κρατικούς νόμους αλλά με τον τρόπο ζωής τους ξεπερνούν τους νόμους. Αγαπούν τους πάντες έστω κι αν διώκονται από όλους. Αγνωσούνται και κατακρίνονται από πολλούς, φονεύονται αλλά «ζωοποιούνται». Γίνονται φτωχοί από πεποίθηση και «πλουτίζουν» τους άλλους. Στερούνται σχεδόν των πάντων αλλά δίνουν σε όλους. Περιφρονούνται από τους ανθρώπους αλλά γίνεται δόξα γι' αυτούς η περιφρόνηση. Συκοφαντούνται αλλά δικαιώνονται. Χλευάζονται και αυτοί

ευλογούν. Υβρίζονται και τιμούν. Ενώ κάνουν το καλό, τιμωρούνται ως κακοί· όταν όμως τιμωρούνται χαίρουν γιατί έτσι αποκτούν την «έν Χριστῶ» ζωή. Οι Ιουδαίοι τους πολεμούν ως αλλόφυλους και οι ειδωλολάτρες τους διώκουν, και αυτοί που τους μισούν δεν μπορούν να προσδιορίσουν την αιτία της έχθρας τους.

Να το πω απλά: Ό,τι είναι για το σώμα η ψυχή, είναι και για τον κόσμο οι Χριστιανοί. Όπως είναι διάχυτη σ' όλο το σώμα η ψυχή, με τον ίδιο τρόπο είναι και οι Χριστιανοί στον κόσμο. Κατοικεί στο σώμα η ψυχή αλλά δεν είναι στοιχείο του σώματος· και οι Χριστιανοί κατοικούν στον κόσμο αλλά δεν είναι του κόσμου».

Προς Διόγνητον επιστολή, ΡG02

Από την Αγία Γραφή: Οι χριστιανοί στον κόσμο

«Μην προσαρμόζεστε στη νοοτροπία αυτού του κόσμου, αλλά να μεταμορφώνεστε συνεχώς προς το καλό, αποκτώντας το νέο φρόνημα του πιστού. Έτσι θα μπορείτε να διακρίνετε ποιο είναι το θέλημα του Θεού, το καλό και αρεστό στο Θεό και τέλειο». Ρωμ 12, 2

«Να τα εξετάζετε όλα και να κρατάτε ό,τι είναι χρήσιμο»

Α΄ Θεσ 5, 21.

Διερευνώντας 2η Δραστηριότητα:

Εκκλησία και εκκοσμίκευση

«Μια Εκκλησία που δεν θεραπεύει τον άνθρωπο, αλλά ασχολείται με άλλα έργα είναι εκκοσμικευμένη. Η Εκκλησία εκκοσμικεύεται όταν θεωρείται ως μια θρησκευτική οργάνωση που ικανοποιεί τα θρησκευτικά συναισθήματα και προσπαθεί να εξιλεώσει τον Θεό. Μια Εκκλησία που έχει ωραίες τελετές, χωρίς να διατηρή τον ησυχαστικό θεραπευτικό χαρακτήρα, είναι θρησκευτική οργάνωση.

[...]Η εκκοσμίκευση είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την Εκκλησία. Είναι αυτό που αλλοιώνει το πραγματικό της πνεύμα, την αληθινή της ατμόσφαιρα. Βέβαια, δεν αλλοιώνει την Εκκλησία, αλλά τα μέλη της. Η εκκοσμίκευση δεν οδηγεί στην θέωση που είναι ο ύψιστος σκοπός της Εκκλησίας. Είναι μια ανθρωποκεντρική θεώρηση της ζωής, αφού κοινωνικοποιεί και εκνομικεύει τον ζώντα αποκαλυπτικό λόγο, ιστορικοποιεί την εσχατολογική προοπτική της Εκκλησίας, σχετικοποιεί την μεταμορφωτική δυναμικότητα του εκκλησιαστικού λόγου. Η Εκκλησία πρέπει να εισέρχεται στον κόσμο, για να τον εκκλησιοποιή και όχι ο κόσμος να εισέρχεται στην Εκκλησία για να την εκκοσμικεύη.

Μια εκκοσμικευμένη Εκκλησία είναι εντελώς ανίσχυρη και αδύναμη να εκκλησιοποιήσει τον κόσμο. Και οι εκκοσμικευμένοι Χριστιανοί είναι αποτυχημένοι σε όλα τα επίπεδα.»

Μητρ. Ναυπάκτου Ιερόθεος Βλάχος, *Η Εκκοσμίκευση στην Εκκλησία.*

Αναπλαισιώνοντας 1η Δραστηριότητα:

Συνέπειες της εκκοσμίκευσης στην κοινωνία

«Η επιλογή της προγραμματικής εκκοσμίκευσης καθιστά τις κοινωνίες πνευματικά και ηθικά φτωχότερες. Τις απομακρύνει από το θρησκευτικό εκείνο βάθος από το οποίο θα μπορούσαν να αντλήσουν πολύτιμα υπαρξιακά και ηθικά αποθέματα. Ο χώρος της χριστιανικής πίστης αποτελεί ανεξάντλητη πηγή αξιών, συμβόλων, εικόνων, και οραμάτων, που εμπλουτίζουν τόσο την ανθρώπινη ζωή όσο και τη δημόσια συζήτηση. Για παράδειγμα, όταν συζητάμε για τα έμβρυα, την ευγονική, και τη χρήση ανθρώπινου γενετικού υλικού, για το εάν θα ενθαρρύνουμε ή όχι τις μεταμοσχεύσεις και υπό ποιους όρους, ή για το εάν θα επιτρέψουμε την ευθανασία· όταν αναρωτιόμαστε για το πώς θα μεταχειριστούμε τους φυλακισμένους, τους πρόσφυγες, τους μετανάστες, τους άνεργους, ή τους άπορους· όταν καλούμαστε να επιλέξουμε ανάμεσα στην ειρήνη και τον πόλεμο, ή ανάμεσα στον φασισμό και τη δημοκρατία, θα ήταν ασύνετο να θέσουμε τη χριστιανική πίστη εκτός της δημόσιας συζήτησης, και τούτο όχι μόνο διότι πολλοί πολίτες διαμορφώνουν τις απόψεις και τη στάση τους ως προς τα παραπάνω με βάση, ή σε διάλογο με, τη χριστιανική πίστη, αλλά και διότι ο ίδιος ο πολιτισμός της Ευρώπης βασίζεται εν πολλοίς στους πυλώνες της χριστιανικής και της ουμανιστικής παράδοσης (εκ των οποίων η δεύτερη απορρέει εν μέρει από την πρώτη). Ο Χάμπερμας έχει δίκιο όταν, έχοντας κατά νουν κυρίως τον χριστιανισμό, επισημαίνει ότι '[...] είναι προς το συμφέρον και του ίδιου του συνταγματικού κράτους να προστατεύει τις πολιτισμικές πηγές που τροφοδοτούν την κανονιστική συνείδηση και την αλληλεγγύη των πολιτών'. Ο αποκλεισμός της χριστιανικής θρησκείας από τον δημόσιο χώρο θα σήμαινε όχι μόνο μια ακρωτηριασμένη δημοκρατία αλλά και μια Ευρώπη αποκομμένη από πηγές που αρδεύουν τον πολιτισμό της».

Π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, *Οι χριστιανοί στους χρόνους της μετα-εκκοσμίκευσης.* Εκδ. εν πλω, Αθήνα 2016, σς 70-71 .

Αξιολογώντας 1^η Δραστηριότητα:

Θρησκευτική ελευθερία και Σύνταγμα

« Η Εκκλησία λειτουργεί ως ιερό καθίδρυμα, ως σώμα Χριστού, ως πνευματικός και σωτηριολογικός οργανισμός αλλά και ως φορέας της κοινωνίας των πολιτών. Τα εκατέρωθεν πεδία είναι σαφώς οριοθετημένα. Η νομοθετική εξουσία ανήκει στο κράτος, όπως και η εκτελεστική και η δικαστική. Ο νομοθέτης όμως προτού ασκήσει την αρμοδιότητά του συνδιαλέγεται με τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών για θέματα άλλοτε μικρού ή τοπικού και άλλοτε μεγάλου και γενικού ενδιαφέροντος.

Η πλήρης προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας και η αντιμετώπιση θεμάτων όπως η μεταχείριση των αντιρρησιών συνείδησης, η στάση απέναντι στον προσηλυτισμό, η ίδρυση ναών ή ευκτηρίων οίκων από αλλοθρήσκους ή ετεροδόξους, η διδασκαλία των θρησκευτικών και το δικαίωμα απαλλαγής από αυτό, η πολιτική κήδευση, η αντικατάσταση του όρκου φορέων πολιτειακών οργάνων που θέλουν να διαβεβαιώσουν στην τιμή τους και όχι να ορκιστούν κτλ. είναι ζήτημα εφαρμογής και όχι αναθώρησης του Συντάγματος. Αν ο νομοθέτης, η διοίκηση ή ο δικαστής δεν συμμορφώνονται και παραβιάζουν όψεις της θρησκευτικής ελευθερίας, δεν φταίει η Εκκλησία αλλά το Κράτος. Άλλωστε, όπως ήδη τονίστηκε, και η ίδια η Ορθόδοξη Εκκλησία επικαλείται, για τη δική της προστασία, τη θρησκευτική της ελευθερία κάθε φορά που διαφωνεί ή συγκρούεται με την κρατική εξουσία.

Ορισμένοι πιστεύουν εσφαλμένα ότι «λαϊκό κράτος» είναι το κράτος που σέβεται τη θρησκευτική ελευθερία. Υπάρχουν όμως κράτη που έχουν κρατική εκκλησία και είναι θρησκευτικά φιλελεύθερα όπως η Μεγάλη Βρετανία και κράτη «λαϊκά» που παραβιάζουν τη θρησκευτική ελευθερία όπως η Τουρκία. Στο στόχαστρο της εφετινής έκθεσης του αμερικανικού υπουργείου Εξωτερικών για την κατάσταση της θρησκευτικής ελευθερίας στον κόσμο βρίσκεται η Γαλλία, το τυπικό ευρωπαϊκό παράδειγμα λαϊκού κράτους, επειδή δεν αναγνωρίζει την «εκκλησία της επιστημολογίας» και διάφορες άλλες οργανώσεις ως θρησκευόμενα».

Ευάγγελος Βενιζέλος, *Ο εφικτός διάλογος Κράτους και Εκκλησίας*.

Θρησκευτική ουδετερότητα

«Η πρόταση εισαγωγής στο Σύνταγμα του «θρησκευτικά ουδέτερου κράτους» πρέπει να διευκρινισθεί πριν την έναρξη οποιασδήποτε σχετικής διαβούλευσης. Πρόκειται για έναν διεθνή νομικό όρο, που από μόνος του δεν λέει περισσότερα από τον εξίσου ασαφή όρο «χωρισμός Κράτους – Εκκλησίας». Το περιεχόμενο της «θρησκευτικής ουδετερότητας» δεν έχει μονοσήμαντο νόημα διατοπικά, με αποτέλεσμα κράτη, που διακηρύσσουν στην νομοθεσία τους ότι είναι «θρησκευτικώς ουδέτερα», να παρουσιάζουν έντονες διαφορές στην μεταχείριση των θρησκευτικών κοινοτήτων. Υπάρχουν δηλαδή διεθνώς πολλές εκδοχές της θρησκευτικής ουδετερότητας.

Σε συνέχεια των ανωτέρω: θρησκευτικά ουδέτερο κράτος, με την έννοια του «κοσμικού κράτους», είναι οι ΗΠΑ με βάση την 1η Τροποποίηση του Αμερικανικού Συντάγματος, με την έννοια ότι δεν υπάρχει «κρατική εκκλησία», αλλά ο εκάστοτε Πρόεδρος ορκίζεται επί της Αγίας Γραφής, χωρίς αυτό να θεωρείται ασυνέπεια προς τον κοσμικό και θρησκευτικά ουδέτερο χαρακτήρα του Κράτους. Θρησκευτικά ουδέτερο κράτος με την έννοια του αυστηρά «λαϊκού κράτους» εισήγαγε και το Αλβανικό Σύνταγμα, το μοναδικό στον κόσμο, που προέβλεπε ότι το κράτος είναι αθεϊστικό. Θρησκευτικά ουδέτερο κράτος με την έννοια της «ευμενούς ουδετερότητας» απέναντι στα θρησκευόμενα, αποτελεί και η Γερμανία βάσει σχετικού άρθρου του Συντάγματος της Βαϊμάρης, που διατηρείται εν ισχύ με την έννοια ότι δεν αναγνωρίζει καμία «επίσημη ή κρατική εκκλησία», ωστόσο αυτό δεν την εμποδίζει να επιχορηγεί, και μάλιστα πέραν του λεγομένου «εκκλησιαστικού φόρου» (Kirchensteuer), την Ευαγγελική και την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία ετησίως με 420-480 εκατ. ευρώ ως αποζημίωση για την ακίνητη περιουσία, που τους αφαίρεσε πριν από εκατοντάδες χρόνια. Επίσης η αρχή της θρησκευτικής ουδετερότητας, που ισχύει βάσει της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, δεν εμπόδισε μέχρι σήμερα το Ηνωμένο Βασίλειο να είναι μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, παρότι αρχηγός της Αγγλικανικής Εκκλησίας είναι η Βασίλισσα της Αγγλίας. Επισημαίνω το παράδειγμα για να καταδείξω ότι η θρησκευτική ουδετερότητα δεν έχει παντού το περιεχόμενο που νομίζουμε.»

Μητρ. Δημητριάδος Ιγνάτιος, *Συμβολή στο διάλογο για τις σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας.*

Σχέσεις κράτους - εκκλησίας

«Η ίδια η συμπεριφορά της διοίκησης της Εκκλησίας, η νοοτροπία της και οι απαιτήσεις της θέτουν επιτακτικά το ζήτημα αλλαγής των σχέσεων αυτών (σημ. σχέσεων Κράτους – Εκκλησίας). Εμφανίζεται να εκπροσωπεί κοινωνικές ιδέες και νοοτροπίες που είναι ξεπερασμένες στην εποχή μας. Το σημαντικό είναι ότι οι αντιλήψεις που εκπροσωπεί τις περισσότερες φορές είναι συντηρητικές κοινωνικές ή ηθικιστικές αντιλήψεις, οι οποίες στην πραγματικότητα δεν έχουν καμιά σχέση με την ίδια τη διδασκαλία του Χριστιανισμού. Έχοντας όμως ως τακτική να μη διαλέγεται με κανένα, αναπαράγει εσωτερικά τις αντιλήψεις της, μάλιστα με την απειλή της τιμωρίας εκείνων που θα ήθελαν να διαφοροποιηθούν. Γι' αυτό λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας στις κοινωνικές εξελίξεις. Ο λόγος αυτός είναι από τους πιο σοβαρούς για να προχωρήσει ο χωρισμός του κράτους από την εκκλησία. Ο χωρισμός θα βοηθήσει και την ίδια. Θα αναγκαστεί εκ των πραγμάτων να διαλεχθεί ρεαλιστικά με τη σύγχρονη εποχή και να απαλλαγεί από το βυζαντινό και εθνικό σύνδρομο, που σε ορισμένες περιπτώσεις την οδηγεί σε εθνικιστική ρητορεία ή σε απομάκρυνση από τον πνευματικό σκοπό της.

Ι. Πέτρου, *Άνθρωπος, Κράτος, Εκκλησία: Προβληματισμοί για την αναγκαιότητα νέας ρύθμισης των σχέσεων Κράτους-Εκκλησίας*, περ. Καθοδόν τ.15, Μάιος 1999, σελ 22-23.

Χωρισμός εκκλησίας–κράτους ή εκκλησίας–κοινωνίας;

“Το συμπέρασμα που εξάγεται από τη μελέτη του δημόσιου λόγου σχετικά με το ζήτημα είναι ότι, συνήθως όταν εκφράζεται αίτημα ‘χωρισμού’ εκκλησίας –κράτους στην Ελλάδα (νύξεις, προβλήματα, καταγγελίες, προτάσεις, λύσεις), εκφράζεται περισσότερο μια επιθυμία χωρισμού εκκλησίας – κοινωνίας και πλήρους περιθωριοποίησης της εκκλησιαστικής πίστης του λαού από τον δημόσιο χώρο, παρά μια νομοθετική διαστολή των αρμοδιοτήτων και εξουσιών της εκκλησίας και του κράτους, αυτό που θα ήταν δηλαδή ο χωρισμός. [...] Έτσι, η φράση ‘χωρισμός εκκλησίας – κράτους’ λειτουργεί περισσότερο ως ένα παρελκυστικό σύνθημα για πολώσεις σε παραταξιακούς πολέμους αξιών, παρά ως συγκεκριμένο και με ακρίβεια καθορισμένο πολιτικό και θεσμικό αιτούμενο».

Σωτήρης Μητραλέξης, *Απελευθέρωση της Εκκλησίας από το Κράτος: οι Σχέσεις Εκκλησίας – Κράτους και η μελλοντική μετεξέλιξή τους*, εκδ. manifesto, Αθήνα 2015, σσ.10-11.